

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Popielińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Ala Pilewska-Grabowska

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy L. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia - renty

na skutek odwołania L. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 27 września 2011 r. nr (...) - (...)

1. stwierdza, że ubezpieczona L. K. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 3.725,89 (słownie: trzy tysiące siedemset dwadzieścia pięć 89/100) złotych tytułem ustawowych odsetek za okres od dnia 15 września 2008 roku do dnia wydania zaskarżonej decyzji,
2. w pozostałym zakresie umarza postępowanie,
3. odstępuje od obciążania ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego należnymi stronie przeciwnej.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 września 2011 r. działając na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013, 1440 j. t.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013, 1442 j. t.) zobowiązał ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01 września 2008 r. do 19 kwietnia 2011 r. w kwocie 16.602, 60 zł wraz z odsetkami za okres od 15 września 2008 r. do dnia wydania decyzji w kwocie 3.725,89 zł.

Od przedmiotowej decyzji odwołanie wniosła ubezpieczona, podkreślając brak świadomości w złożeniu fałszywego świadectwa pracy z Rolniczej spółdzielni produkcyjnej , w której skarżąca miała pracować jako sprzątaczką oraz wskazując na fakt , iż skarżąca jest osobą cierpiącą na zaburzenia psychiczne od 1972r. Podkreśliła, iż stwierdzono u niej zespół katatoniczny – paranoidalny oraz wskazała, iż ma obniżoną zdolność rozumienia niektórych sytuacji i skutków swego postępowania. Dokumenty, które zakwestionował Zakład Ubezpieczeń Społecznych zostały przesłane do organu rentowego przez lekarza orzecznika ZUS, co uzasadnia jej zadaniem fakt, iż nie była świadoma , iż

dokumenty te i treść w nich zawarta może nie być prawdziwa. Podkreśliła także brak świadomości konsekwencji, jakie niosło za sobą przedstawienie nieprawdziwych informacji przed ZUS.

Zarzuciła organowi rentowemu naruszenie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez niezastosowanie tego przepisu, wskazując na fakt, iż prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy zostało przyznane ubezpieczonej w wyniku niezachowania staranności przez organ rentowy, zatem na skutek błędu własnego organu, co skutkuje uznaniem, iż organowi rentowemu przysługuje prawo do zmiany decyzji przyznającej prawo do renty a nie żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Powołała się przy tym na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 października 2009r. w sprawie III UK 38/09.

Dodatkowo wniosła o uwzględnienie przez organ rentowy jej sytuacji majątkowej i wskazała na zasadność odstąpienia organu rentowego od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z uwagi na szczególne okoliczności na podstawie art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zaprezentowane w treści zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Ubezpieczona L. K., urodzona w dniu (...), w dniu 15 grudnia 1994 r. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o rentę inwalidzką.

Do wniosku skarżąca dołączyła dokumentację z przebiegu zatrudnienia, w tym świadectwo pracy z dnia 13 czerwca 1994 r. z tytułu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S. za okres od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r. oraz kwestionariusz okresów składkowych i nieskładkowych obrazujący zatrudnienie wnioskodawczynie w okresie 1990-1993.

Mocą decyzji z dnia 20 grudnia 1994 r., bazując na złożonej przez skarżącą dokumentacji, jak również wzięwszy pod uwagę występujące u wnioskodawczynie schorzenia, w oparciu o orzeczenie Obwodowej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia, pozwany przyznał ubezpieczonej prawo do renty inwalidzkiej 3 grupy od 01 września 1994 r.

Ubezpieczona pobierała świadczenie rentowe nieprzerwanie do 19 kwietnia 2011 r.

W związku z ukończeniem przez skarżącą 60 roku życia i związaną z powyższą okolicznością koniecznością przyznania prawa do emerytury i ustalenia jej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrócił się do Spółdzielni (...) o wykazanie zarobków wnioskodawczynie z okresu zatrudnienia skarżącej w w/w zakładzie pracy. Organ rentowy pozyskał wówczas informację, iż skarżąca nie była zatrudniona w Spółdzielni (...) w okresie od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r., którą następnie potwierdził w toku przeprowadzonej kontroli.

W związku z powyższym w dacie przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczona nie legitymowała się wymaganym przez prawo okresem składkowym i nieskładkowym.

Decyzją z dnia 23 września 2011 r. działając na podstawie przepisu art. 32 i 33 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin Zakład Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku skarżącej z dnia 15 grudnia 1994r. odmówił jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że orzeczeniem Obwodowej Komisji Lekarskiej z dnia 10 sierpnia 1994 r. skarżąca została zaliczona do trzeciej grupy inwalidów od lipca 1994 r., a więc po upływie 18-tu miesięcy od dnia ustania ubezpieczenia, które ustało w dniu 10 grudnia 1987 r. Ponadto w dziesięciolecie na dzień powstania niezdolności do pracy tj. od lipca 1984 r. do lipca 1994r. ubezpieczona udowodniła okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 2 lat, 11miesięcy 27 dni, czyli krótszy od wymaganych 5 lat

Jednocześnie pozwany uchylił swe wcześniejsze decyzje wydane w okresie od 20 grudnia 1994 r. do 31 marca 2011 r.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 27 września 2011 r. działając na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013, 1440 j. t.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013, 1442 j. t.) zobowiązał ubezpieczona do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01 września 2008 r. do 19 kwietnia 2011 r. w kwocie 16.602, 60 zł wraz z odsetkami za okres od 15 września 2008 r. do dnia wydania decyzji w kwocie 3.725,89 zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że skarżąca pobrała nienależne świadczenia za okres od 01 września 1994 r. do 14 kwietnia 2011 r. w kwocie 78.109,09 w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z przedłożeniem fałszywego świadectwa pracy z (...).

Okoliczności bezsporne: vide: akta rentowe: wniosek o rentę z dnia 15.12.1994 r. – k. 1-2, kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych – k. 5, świadectwo pracy ze Spółdzielni (...) – k. 7, decyzja pozwanego z 20 grudnia 1994 r. – k. 15, pismo pozwanego z dnia 17.02.2011 r. – k. 44, oświadczenie Likwidatora (...) w S. – k. 45, decyzja pozwanego z dnia 23.09.2011 r. – k. 62,

W dniu 38 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomił Prokuraturę Rejonową w Pruszczu Gdańskim o możliwości popełnienia przestępstwa przez ubezpieczoną L. K..

We wniesionym przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Tczewie skierowanym do Sądu akcie oskarżenia L. K. została oskarżona o to, że:

1. w dniu 13 marca 2011 r. w P. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. Samodzielnym Referacie Świadczeń E.- Rentowych w P. po ustaleniu przez ZUS, iż świadectwo pracy z dnia 31 lipca 1993 r. stwierdzające zatrudnienie L. K. jako sprzątaczkę w okresie od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r. w (...) Spółdzielni (...) w S. jest podrobione, złożyła pod groźbą odpowiedzialności karnej z art. 233 § 1 kk nieprawdziwe oświadczenie, że była tam zatrudniona i w czasie zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...) nie była jej członkiem lecz zwykłym pracownikiem fizycznym, przy czym zarzucanego czynu dopuściła się ona mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozumienia znaczenia czynu i w znacznym stopniu ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem, tj. o czym z art. 233 § 1 kk i 6 kk w zw. z art. 31 § 2 kk.

2. w dniu 02 września 2011 r. w P. w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. Samodzielnym Referacie Świadczeń Emerytalno – Rentowych w P. po ustaleniu przez ZUS, iż świadectwo pracy z dnia 31 lipca 1993 r. stwierdzające zatrudnienie L. K. jako sprzątaczkę w okresie od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S. jest podrobione, złożyła pod groźbą odpowiedzialności karnej z art. 233 § 1 kk nieprawdziwe oświadczenie, że nie pamięta kto wystawił jej ten dokument w postaci świadectwa pracy i że nie posiada żadnych kopii ani innych dokumentów potwierdzających zatrudnienie w tej spółdzielni, przy czym zarzucanego czynu dopuściła się ona mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozumienia znaczenia czynu i w znacznym stopniu ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem, tj. o czym z art. 233 § 1 kk i 6 kk w zw. z art. 31 § 2 kk

3. w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. w P. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru otrzymania renty, po uprzednim wprowadzeniu w błąd pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. Samodzielnego Referatu Świadczeń Emerytalno – Rentowych w P. co do autentyczności podrobionego świadectwa pracy z dnia 31 lipca 1993 r. stwierdzającego zatrudnienie L. K. jako sprzątaczkę w okresie od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S., co było warunkiem koniecznym do uzyskania przez nią renty z tytułu niezdolności do pracy, złożyła w dniu 15 grudnia 1994 r. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy wraz z podrobionym świadectwem pracy, co doprowadziło do przyznania jej renty, którą pobierała nieprzerwanie w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. i do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. w łącznej wysokości 78.109,09 zł przy czym zarzucanego czynu dopuściła się ona mając w znacznym stopniu ograniczoną

zdolność pokierowania swoim postępowaniem tj. o czyn z art. 286 § 1 kk w zb. z art. 270 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 31 § 2 kk.

Wyrokiem z dnia 15 lipca 2013 r. w sprawie X K 953/12 Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku X Wydział Karny po rozpatrzeniu sprawy L. K. uznał oskarżoną winną popełnienia zarzucanych jej w punkcie 1 i 2 aktu oskarżenia czynów, które zakwalifikował z art. 233 § 1 i 6 kk w zw. z art. 31 § 2 kk i ustalił, że stanowią one ciąg przestępstw, skazując ubezpieczoną za te występki i przy zastosowaniu art. 91 § 1 kk na mocy art. 233 § 1 kk wymierzył jej karę 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I).

Ponadto uznał oskarżoną L. K. winną popełnienia zarzucanego jej w punkcie 3 aktu oskarżenia czynu, który zakwalifikował jako przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zb. z art. 270 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 31 § 2 kk i skazał ją za to przestępstwo, przy zastosowaniu art. 11 § 3 kk na mocy art. 286 § 1 kk m na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 33 § 1, 2 i 3 kk wymierzył jej karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych, ustalając wysokość dziennej stawki na kwotę 10 złotych. (pkt II).

W punkcie III wyroku Sąd Rejonowy połączył orzeczone wobec oskarżonej jednostkowe kary pozbawienia wolności i orzekł karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności, zaś w punkcie IV warunkowo zawiesił oskarżonej wykonanie orzeczonej w punkcie III wyroku kary łącznej pozbawienia wolności na okres trzech lat tytułem próby, powołując się na stosowne przepisy kodeksu karnego.

W pkt V sentencji wyroku Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku X Wydział Karny na podstawie art. 46 § 1 kk orzekł wobec oskarżonej obowiązek naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwoty 78.109,09 zł.

Ubezpieczona zaskarżyła powyższy wyrok, wywodząc od niego apelację.

Po rozpatrzeniu apelacji skarżącej Sąd Okręgowy w Gdańsku, V Wydział Karny Odwoławczy prawomocnym wyrokiem z dnia 11 lutego 2014 r. wydanym w sprawie o sygn. Akt V Ka 992/13 w pkt I .zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób , że :

- a. uchylił orzeczenie o karze łącznej (pkt III wyroku) i orzeczenie o jej warunkowym zawieszeniu (pkt IV wyroku),
- b. uniewinnił oskarżoną L. K. od popełnienia czynów zarzucanych jej w punkcie 1 i 2 aktu oskarżenia,
- c. na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk w zw. z art. 70 § 1 pkt 1 kk warunkowo zawiesił oskarżonej L. K. wykonanie orzeczonej w punkcie II wyroku kary pozbawienia wolności na okres 3 lat tytułem próby.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy utrzymał zaskarżony wyrok w mocy , o czym orzekł w pkt II wyroku.

Okoliczności bezsporne: vide: akta sprawy o sygn. akt V Ka 992/13 – w szczególności wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk- Południe w Gdańsku z dnia 15 lipca 2013 r. wraz z uzasadnieniem – k. 290-292 oraz k. 302-321, wyrok Sądu Okręgowego z dnia 11 lutego 2014 r. – k. 368 wraz z uzasadnieniem – k. 370-378

Bezsporny stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, w aktach ubezpieczeniowych pozwanego organu emerytalnego oraz w aktach sprawy o sygn. X K 953/12 Sądu Rejonowego Gdańsk – Południe w Gdańsku , których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych dochodził wobec ubezpieczonej zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu świadczenia rentowego jakie skarżąca uzyskała w okresie od 01 września 2008 r. do 19 kwietnia 2011r. oraz odsetek ustalonych na dzień wydania zaskarżonej decyzji.

Dla porządku jedynie na wstępie wskazać należy, iż co zasady kwestia zwrotu nienależnie pobranych świadczeń została omówiona w art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013, 1442 j. t.), dalej : ustawa systemowa.

Zgodnie z przywołaną regulacją osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Ustęp 2 cytowanego przepisu wskazuje, że za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Mając jednakże na uwadze fakt, iż przedmiotem żądania zwrotu jako nienależnego jest świadczenie rentowe podstawą żądania przez organ rentowy nienależnie pobranych świadczeń jest art. 138 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity : dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.), z którego wynika, iż osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się, między innymi, świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych dokumentów (ust. 2 pkt 2)

Istotne zatem znaczenie dla istoty zapadłego w niniejszej sprawie rozstrzygnięcia odgrywa fakt, iż prawomocnym wyrokiem z dnia 11 lutego 2014 r. o sygn. Akt V Ka 992/13, Sąd Okręgowy w Gdańsku, V Wydział Karny Odwoławczy stwierdził, iż ubezpieczona dopuściła się przestępstwa o znamionach określonych w art. 286 § 1 kk w zb. z art. 270 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 31 § 2 kk. Tj. w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. w P. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru otrzymania renty, po uprzednim wprowadzeniu w błąd pracownika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. Samodzielnego Referatu Świadczeń Emerytalno – Rentowych w P. co do autentyczności podrobionego świadectwa pracy z dnia 31 lipca 1993 r. stwierdzającego zatrudnienie L. K. jako sprzątaczkę w okresie od 01 stycznia 1990 r. do 31 lipca 1993 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S., co było warunkiem koniecznym do uzyskania przez nią renty z tytułu niezdolności do pracy, złożyła w dniu 15 grudnia 1994 r. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy wraz z podrobionym świadectwem pracy, co doprowadziło do przyznania jej renty, którą pobierała nieprzerwanie w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. i do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. w łącznej wysokości 78.109.09 zł, przy czym zarzucanego czynu dopuściła się mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem.

Podkreślenia wymaga, iż w myśl art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Kwalifikacja czynu ubezpieczonej, zawarta w wyroku karnym skazującym, wiąże zatem sąd ubezpieczeń społecznych w tym znaczeniu, iż związanie to dotyczy zarówno opisanych w wyroku znamion przestępstwa, jak i okoliczności jego popełnienia, w tym tych dotyczących poczytalności sprawcy.

Odnosząc się zatem w pierwszej kolejności do zarzutu ubezpieczonej, iż miała obniżoną zdolność rozumienia niektórych sytuacji i skutków swego postępowania, wskazać należy, iż jak wynika z opisu znamion czynu w wyroku karnym ubezpieczona zarzucanego czynu dopuściła się mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem, zatem Sąd w niniejszym postępowaniu nie może przyjąć w swych ustaleniach, iż poczytalność ubezpieczonej była całkowicie zniesiona, na co ubezpieczona próbowała w uzasadnieniu odwołania wskazywać, powołując się na chorobę psychiczną.

Prawomocne rozstrzygnięcie w wyroku karnym skazującym , iż L. K. zarówno wprowadziła w błąd pracownika organu rentowego co do autentyczności podrobionego dokumentu w postaci świadectwa pracy z dnia 31 lipca 1993r. zaświadczonego fakt zatrudnienia ubezpieczonej w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S. , jak i posłużyła się sfałszowanym dokumentem ,który dołączyła do wniosku , który złożyła w organie rentowym, przez co uzyskała prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, którą pobierała nieprzerwanie w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. , pozwoliło zakwalifikować wypłaconą w okresie od 01 września 1994 r. do 19 kwietnia 2011 r. rentę jako nienależnie pobrane świadczenie w myśl przesłanki z art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Dodatkowo jedynie wskazać należy na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02 lutego 2011r. o sygn. akt I UK 300/10 , zgodnie z którym przyznanie i wypłacenie świadczenia na podstawie fałszywych dokumentów jest potraktowane w art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) odrębnie od świadomego wprowadzenia organu rentowego w błąd przez osobę pobierającą świadczenia . Przyznanie lub wypłacenie świadczenia na podstawie fałszywych dokumentów rodzi obowiązek zwrotu pobranego świadczenia, także w razie braku świadomości świadczeniobiorcy co do fałszywości tych dokumentów.

W okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzić jedynie należy, iż prawomocny wyrok skazujący wskazał na spełnienie przez ubezpieczoną obu przesłanek wskazanych w art. 138 ust. 2 pkt 2 cyt. wyżej ustawy.

Podkreślenia w dalszej kolejności wymaga, iż również wysokość nienależnie pobranego przez ubezpieczoną świadczenia znalazła się w opisie znamion czynu , poprzez wskazanie, iż ubezpieczona doprowadziła Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w łącznej wysokości 78.109,09 zł , które to ustalenie determinowało z kolei orzeczenie o obowiązku naprawienia przez nią szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwoty 78.109,09 zł. (punkt V wyroku Sądu Rejonowego utrzymany w mocy wyrokiem Sądu odwoławczego) , co nie pozostało bez wpływu na treść rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie , o czym w dalszej części uzasadnienia.

Reasumując stwierdzać należy, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo stosując dyspozycję art. 138 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 2 oraz uwzględniając dyspozycję ust. 4 tegoż artykułu ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zaskarżonej decyzji zobowiązał ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranej renty, przy czym ograniczył odpowiedzialności ubezpieczonej do okresu 3 lat wstecz tj. od 01 września 2008r. do 19 kwietnia 2011 r. i w decyzji za ten okres ustalił wartość należności do zwrotu.

Za niezasadny tym, samym sąd uznał zarzut ubezpieczonej co do niezastosowania przez organ rentowy art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS .

Sąd Okręgowy nie podzielił jedynie stanowiska organu rentowego co do żądania zwrotu przez ubezpieczoną nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami w wysokości ustawowej, ustalonymi na datę wydania zaskarżonej decyzji.

W ocenie sądu "żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji , co determinuje stwierdzenie, iż należność ta staje się wymagalna w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń . Z tą chwilą następuje zatem również wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.).

Z uwagi na powyższe należy wyraźnie podkreślić, iż żądanie zwrotu odsetek od nienależnie pobranych świadczeń staje się wymagalne od daty wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu świadczenia głównego, bowiem dopiero od tego momentu dłużnik znajduje się w opóźnieniu. W tym zakresie Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie w całości podziela

stanowisko i rozważania w tym zakresie poczynione przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 18 października 2013r. wydanym w sprawie o sygn. Akt III AUa 229/13 .

Wobec powyższego na mocy przywołanych wyżej przepisów oraz mając na uwadze art. 477¹⁴ § 2 k.p.c Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Mając jednocześnie na uwadze pkt V prawomocnego orzeczenia Sądu karnego , co do obowiązku naprawienia przez ubezpieczoną szkody, przytoczyć należy w tym miejscu stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w cytowanym już wyroku z dnia 02 lutego 2011r. w sprawie I UK 300/ 10, zgodnie z którym orzeczenie Sądu karnego zobowiązujące skazanego do naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przestępstwem, które nie nadaje się do egzekucji cywilnej, nie stanowi osądzenia sprawy cywilnej i nie pozbawia pokrzywdzonego możliwości dochodzenia w postępowaniu cywilnym jego roszczeń odszkodowawczych wynikających z tego czynu niedozwolonego. Jeżeli natomiast możliwe jest uzyskanie przez pokrzywdzonego tytułu wykonawczego dla orzeczenia co do roszczeń majątkowych , za jakie z woli ustawodawcy uważa się również prawomocne orzeczenie sądu karnego nakładające obowiązek naprawienia szkody, to orzekanie w tym zakresie w postępowaniu cywilnym o roszczeniu pokrzywdzonego stanie się niedopuszczalne w myśl art. 355 §1 k.p.c.

Podzielając w całości powyższe stanowisko Sąd Okręgowy uznał, iż w przedmiotowej sprawie wydanie orzeczenia przez Sąd Karny w pełni zabezpieczyło interes pozwanego, bowiem wyrok Sądu karnego stanowi tytuł wykonawczy umożliwiający wyegzekwowanie pełnej kwoty należności, których zwrotu domaga się pozwany. Wyjaśnić nadto należy, iż oddalenie odwołania skarżącej oraz utrzymanie zaskarżonej decyzji w mocy orzeczeniem Sądu Okręgowego niewątpliwie doprowadziłoby do sytuacji, w której wierzyciel (zakład Ubezpieczeń Społecznych) dysponowałby dwoma tytułami wykonawczymi w stosunku do tego samego dłużnika (ubezpieczonej) upoważniającymi do egzekwowania tożsamego roszczenia. – co bez wątpienia skutkowałoby pokrzywdzeniem praw ubezpieczonej. Tym samym taki proceder należało uznać za niedopuszczalny.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w pkt 2 sentencji wyroku umorzył postępowanie w sprawie w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń na podstawie art. 355 kpc z uwagi na fakt, że wydanie wyroku stało się niedopuszczalne.

Działając w oparciu o zasadę określoną w art. 102 kpc Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego ,mając na względzie deklarowaną sytuację majątkowo – rodzinną strony oraz wysokości kwoty, do zwrotu której jest zobowiązana wyrokiem karnym.

Na marginesie jedynie wskazać należy, iż sąd nie rozpoznawał wniosku ubezpieczonej o odstąpienie przez organ rentowy od żądania wobec niej zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, albowiem taki wniosek winien być zgłoszony i rozpoznany uprzednio przez organ rentowy a rozstrzygnięcie tych kwestii nie było objęte zaskarżoną decyzją.

SSO Monika Popielińska

(...)

(...)

(...)

B. H.